

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่อง “แนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การสนับสนุนรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน” มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบถึงนโยบายและวิธีการที่ภาครัฐกำหนดเป็นแนวทางในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน และวิเคราะห์ศักยภาพแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ของภาครัฐในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการวิจัยเอกสาร (Document Research) ที่เกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ในกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินนโยบายการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ

1) แหล่งข้อมูลเอกสาร

ได้แก่ ข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งเอกสารกฎหมาย คำสั่ง นโยบายของรัฐ เอกสารงานวิจัยและงานสัมมนาทางวิชาการ รวมทั้งสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การสนับสนุนรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน”

2) แหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคล

ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวบุคคลที่จะให้สัมภาษณ์ จากผู้ที่สามารถจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) ซึ่งเป็นนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

6.1 ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง "แนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน" สามารถสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

นโยบายและวิธีการดำเนินงานที่ภาครัฐกำหนดไว้เป็นแนวทางในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน แบ่งเป็น 4 แนวทางด้วยกัน คือ

1. นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านการจัดหาช่องทางและเวลาในการออกอากาศให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน
2. นโยบายและวิธีการส่งเสริมมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน
3. นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านเงินทุนในการผลิตรายการ
4. นโยบายและวิธีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ

โดยแต่ละวิธีการมีขีดความสามารถและขีดจำกัดดังที่จะแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.1 แสดงขีดความสามารถและขีดจำกัดของภาครัฐในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

นโยบาย	วิธีการ	ขีดความสามารถ	ขีดจำกัด
<p>นโยบายด้านการจัดหาช่องทางในการออกอากาศ</p> 	<p>รัฐจึงควรใช้สื่อของรัฐให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้น โดยการนำเวลาในการออกอากาศมาส่วนหนึ่ง เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยไม่ควรจำกัดเฉพาะสื่อของรัฐเท่านั้น ควรจะรวมถึงสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ ที่ได้รับสัมปทานจากรัฐด้วย</p>	<p>สถานีโทรทัศน์เป็นของรัฐ รัฐสามารถกำหนดให้สถานีโทรทัศน์นำเวลาออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนได้</p>	<p>ยังไม่มีกฎระเบียบใด ๆ ในการบังคับให้สถานีโทรทัศน์ต้องปฏิบัติตาม จึงเป็นเพียงแค่การขอความร่วมมือจากสถานีโทรทัศน์เท่านั้น ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละสถานีว่าจะปฏิบัติตามนโยบายของรัฐหรือไม่</p>
	<p>ให้ปฏิรูปสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 เป็นสถานีโทรทัศน์ประเภท "บริการสาธารณะ" เพื่อข่าวสาร การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และประชาธิปไตย</p>	<p>มีความพร้อมขององค์กรทั้งการผลิตรายการและเครือข่ายของสถานีที่ครอบคลุมทั่วประเทศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของช่องที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นสถานีเชิงธุรกิจมากขึ้น - งบประมาณในการดำเนินงานของสถานีไม่เพียงพอ
	<p>ให้ ETV เป็นสถานีโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน</p>	<p>เป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาอยู่แล้ว จึงสามารถวางโครงสร้างของสถานีให้ตรงกับวัตถุประสงค์</p>	<p>เครือข่ายของสถานียังจำกัด ดังนั้นจึงต้องใช้งบประมาณในการลงทุนสูงมาก</p>

ตารางที่ 6.1 (ต่อ) แสดงขีดความสามารถและขีดจำกัดของภาครัฐในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

นโยบาย	วิธีการ	ขีดความสามารถ	ขีดจำกัด
นโยบายด้านการจัดสรรช่วงเวลาในการออกอากาศ	การจัดสรรช่วงเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก	เป็นการเปิดโอกาสให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนใหม่ๆ ได้เกิดขึ้น	เวลาที่กำหนดไว้ยังเป็นช่วงเวลาที่ไมเหมาะสม และกำหนดไว้เฉพาะวันธรรมดา ไม่รวมวันเสาร์ – อาทิตย์
นโยบายและวิธีการส่งเสริมมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน	จัดตั้งองค์กรกลางมาทำหน้าที่บริหารจัดการและเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา การเฝ้าระวังและติดตามผล	มีการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2547	ยังไม่ได้มีการประกาศใช้จริงเพราะมีคณะกรรมการกองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ (กสช.) เป็นสำนักงานเลขานุการ ซึ่งปัจจุบันนี้ กสช.ยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้น กสพด.จึงไม่สามารถจัดตั้งได้
	การจัดประเภทรายการโดยมีเกณฑ์อายุเป็นตัวกำหนด	จะช่วยแบ่งประเภทรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนได้ ว่ารายการไหนเหมาะกับเด็กในช่วงวัยใด	- เกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นกรอบกว้างๆ ไม่ชัดเจน - เกณฑ์อายุที่นำมากำหนดนั้นเป็นเกณฑ์อายุที่นำมาจากต่างประเทศ ไม่มีการนำมาวิจัยว่าเหมาะสมที่จะใช้กับประเทศไทยหรือไม่

ตารางที่ 6.1 (ต่อ) แสดงขีดความสามารถและขีดจำกัดของภาครัฐในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

นโยบาย	วิธีการ	ขีดความสามารถ	ขีดจำกัด
	การสนับสนุนให้เกิดการวิจัยเกี่ยวกับรายการเด็กและเยาวชน	มี สสส. เป็นหน่วยงานให้เงินสนับสนุนในการวิจัย เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมากขึ้น	งานวิจัยนั้นไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ได้จริง เพราะผู้วิจัยไม่ใช่ผู้มีความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์โดยตรง จึงเป็นการสูญเสียงบประมาณในการวิจัยโดยเปล่าประโยชน์
	จัดตั้งสถาบันการศึกษาและพัฒนาสื่อสำหรับพัฒนาสื่อเพื่อเด็ก เยาวชนและสื่อเพื่อการศึกษา	มีสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและวิชาการ ดังนั้นรัฐจึงควรให้เงินทุนสถาบันการศึกษาเหล่านั้น	รัฐไม่ได้ให้ความสนใจที่จะจัดตั้งสถาบันเหล่านั้นให้เป็นสถาบันเพื่อการศึกษาและพัฒนาสื่อ
นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านเงินทุนในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน	การให้เงินสนับสนุน	มี สสส. เป็นหน่วยงานให้เงินสนับสนุนซึ่งช่วยผ่อนภาระทางด้านการผลิตรายการให้กับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนได้ส่วนหนึ่ง	งบประมาณในการสนับสนุนยังมีน้อยและไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ผลิตรายการ ทำให้ผู้ผลิตรายการต้องไปหารายได้จากส่วนอื่นมาชดเชย
	กำหนดมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดสื่อที่มีคุณภาพ	รัฐมีอำนาจในการออกกฎหมายทางด้านภาษีที่จะมาช่วยสนับสนุนผู้ผลิตรายการ	รัฐยังไม่ได้มีความจริงจังในการดำเนินมาตรการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการลดหย่อนภาษีเลย

ตารางที่ 6.1 (ต่อ) แสดงขีดความสามารถและขีดจำกัดของภาครัฐในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

นโยบาย	วิธีการ	ขีดความสามารถ	ขีดจำกัด
	กำหนดมาตรการยกเว้นหรือลดหย่อน ราคาค่าเวลาสถานี แก่รายการวิทยุ และโทรทัศน์เพื่อการศึกษา รายการ สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว	มีบางสถานีที่ให้การลดหย่อนค่าเวลา สถานี โดยขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละ สถานีว่าจะช่วยลดหย่อนค่าสถานี ให้แก่ผู้ผลิตรายการหรือไม่	รัฐยังไม่มีกำหนดมาตรการให้ สถานีลดหย่อนค่าเวลาให้ผู้ผลิต รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและ เยาวชน
	การให้รางวัลตอบแทนแก่ผู้ผลิต	เป็นการสร้างกำลังใจให้กับผู้ผลิต รายการโทรทัศน์ให้ผลิตรายการที่ดี มีคุณภาพ สำหรับเด็กและเยาวชน	ยังไม่มีกรให้รางวัลที่อยู่ในรูปของตัว เงิน หรือการลดสัญญาสัมปทาน ที่จะ ช่วยเอื้อให้ผู้ผลิตสามารถผลิตรายการ ต่อไปได้
นโยบายและวิธีการส่งเสริมให้เด็กและ เยาวชนรู้เท่าทันสื่อ	การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทัน สื่อ	มีโครงการศึกษานำร่อง “ทีวีเยาวชน” เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสื่อ หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามาเป็น ส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของเด็ก	ยังไม่ได้การนำเสนอในวงกว้าง สังคม ข้างนอกยังไม่รู้ว่าการรู้เท่าทันสื่อคือ อะไร วิธีการนี้เลยไม่ค่อยได้ผลเพราะ สังคมยังไม่ได้รับความรู้ความเข้าใจ เท่าที่ควรเด็กยังคงเลียนแบบสื่ออยู่

6.2 อภิปรายผล

สภาพสังคมในปัจจุบันที่เป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เพราะรายการโทรทัศน์ไม่สามารถหาผู้สนับสนุนรายการได้ เนื่องจากผู้สนับสนุนรายการหวังแต่เพียงว่าต้องการให้สินค้าของตนขายได้และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด แต่รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายก็คือเด็กและเยาวชนนั้นไม่ได้มีกำลังเพียงพอในการซื้อสินค้า เมื่อผู้ผลิตรายการไม่ได้รับเงินสปอนเซอร์ซึ่งถือเป็นรายได้หลักของการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน ผู้ผลิตรายการจึงไม่สามารถดำเนินการผลิตรายการต่อไปได้ รายการจึงจำเป็นต้องเลิกผลิตไปในที่สุด จริง ๆ แล้ว รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรเป็นรายการที่ทุกคนควรเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการที่จะแก้ปัญหาเรื่องการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพทัดเทียมกับอารยประเทศได้นั้นจะต้องเริ่มต้นที่องค์กรหลักของประเทศ คือรัฐบาล ต้องให้ความจริงจังและจริงจังในการดำเนินงานตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ โดยรัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรม มีความชัดเจน ในการที่จะให้หน่วยงานในสังกัดของรัฐบาลทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้ความร่วมมือกับผู้ผลิตรายการเป็นอย่างดี นอกจากนี้รัฐควรจัดตั้งคณะกรรมการ โดยอาจแต่งตั้งจากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ เพื่อจะมาเป็นผู้กำกับดูแลให้เกิดการดำเนินงานตามที่รัฐได้วางแนวทางไว้ต่อไป

นอกจากภาครัฐแล้วสถานีโทรทัศน์ก็ควรดำเนินการตามนโยบายที่รัฐบาลขอความร่วมมือ โดยกำหนดให้มีการจัดสรรเวลาสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน และให้คิดอัตราค่าเช่าในอัตราพิเศษ นอกจากนี้อาจให้มีเสนอรูปแบบรายการในระยะยาว เพื่อพิจารณาให้เช่าเวลาในการออกอากาศครั้งละ 2- 3 ปี โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าไม่สามารถผลิตรายการได้ตามแผนงานที่กำหนด ก็จะต้องถูกถอนเวลาคืนสถานีไป จะทำให้ผู้ผลิตรายการสามารถลงทุนในระยะยาวได้ มากขึ้นกว่าการทำสัญญาปีต่อปี

การที่ภาครัฐจะจัดตั้งสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาหรือ ETV ให้เป็นสถานีโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ภาครัฐจะต้องจัดตั้งให้มีคณะกรรมการขึ้นมากำกับดูแลให้สถานีดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการต้องแน่นอนและชัดเจน ไม่ควรเป็นตัวแทนหรือมาจากฝ่ายที่มีผลประโยชน์โดยตรง และปลอดอิทธิพลของรัฐและกลุ่ม

ทุน นอกจากนี้ภาครัฐควรสนับสนุนให้สถานีโทรทัศน์ ETV เป็นสถานีในระบบฟรีทีวี เพราะขณะนี้เครือข่ายของสถานียังจำกัดอยู่ที่ประชาชนบางกลุ่ม ซึ่งภาครัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนสถานีให้เพียงพอ

สำหรับการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่รัฐไม่ควรเป็นเจ้าของ เราควรมีสื่อที่เป็นสื่อของสาธารณะและควบคุมโดยองค์กรอิสระ อย่างเช่น BBC ของอังกฤษ ที่มีรัฐสนับสนุนแต่ดำเนินการโดยองค์กรอิสระ เพื่อให้เราได้สื่อที่มีอิสระ ไม่ใช่เป็นของรัฐบาลหรือของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังตัวอย่างของช่อง 11 ที่ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งคือการเป็นสื่อสาธารณะ เพื่อการศึกษาของเด็ก แต่ปัจจุบันช่อง 11 ก็เกิดการแทรกแซงทางการเมือง ไม่เกื้อหนุนต่อการเป็นสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน

หากทุกหน่วยงานในสังคมร่วมกันให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่แล้ว ผู้วิจัยเชื่อแน่ว่าคุณภาพของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย จะสามารถพัฒนาให้ทัดเทียมกับระดับสากลได้อย่างไม่ยากนัก และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนจะสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ และจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลให้พวกเขาเติบโตขึ้นมาเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาในส่วนของภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

1. รัฐบาลจะต้องกำหนดเป็นนโยบายที่เป็นรูปธรรม มีความชัดเจนในการที่จะให้หน่วยงานในสังกัดของรัฐบาลทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนให้ความร่วมมือกับผู้ผลิตรายการได้

2.ควรมีกฎไกในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ รัฐจึงควรผลักดันให้มีการจัดตั้งองค์กร หรือ คณะกรรมการใดๆ ก็ตามที่มีความเชี่ยวชาญในด้านรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อดำเนินงานตามนโยบายที่รัฐวางไว้

3.สถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางทั้ง 6 สถานีควรร่วมมือตามนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องการเพิ่มสัดส่วนเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนให้เป็น 1-1 ชั่วโมงครึ่ง ในช่วงเวลา 16.00 – 22.00 น. โดยจัดให้มีรายการสำหรับเด็กและเยาวชนที่แท้จริงในช่วงเวลานี้ และสถานีโทรทัศน์ควรช่วยผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนโดยการคิดอัตราค่าเช่าเวลาในอัตราพิเศษ

4. ควรศึกษาในเรื่องของงบประมาณที่ใช้ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กว่ารายการหนึ่งๆ ที่ผลิตขึ้นมาภายใต้รูปแบบรายการที่แตกต่างกันนั้นต้องใช้งบประมาณในการผลิตรายการแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร และสัมฤทธิ์ผลที่ได้จากการใช้งบประมาณเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก